

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Αναγέννηση και Ανθρωπισμός

Αναγέννηση

Γενικότερη πνευματική κίνηση με κύριο χαρακτηριστικό την αναβίωση των αξιών της κλασικής αρχαιότητας, την έμπνευση από τον αρχαίο κόσμο με στόχο το μέλλον του ανθρώπου της Αναγέννησης.

Το πνεύμα των ανθρώπων απελευθερώνεται από τη μονομέρεια της θρησκευτικής μεσαιωνικής σκέψης και γίνεται πιο φιλελεύθερο, δημιουργικό και ερευνητικό, επιτυγχάνοντας επαναστατικές επινοήσεις σε όλους τους τομείς της επιστήμης, της τέχνης και της λογοτεχνίας.

Εστίες της Αναγέννησης

Χώρες	Πόλεις με πανεπιστήμια και εκδοτικά κέντρα
Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Κάτω Χώρες, Ιβηρική Χερσόνησος	Αμβέρσα, Παρίσι, Στρασβούργο, Μιλάνο και Βενετία.

Ανθρωπισμός

Ονομάστηκε η στροφή με συστηματική μελέτη, μετάφραση και σχολιασμό των αρχαίων συγγραφέων προς τη βαθύτερη γνώση των ελληνικών και λατινικών γραμμάτων και της αρχαιότητας, όχι μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά για να αντληθούν αξίες για τη θεμελίωση του σύγχρονου τότε κόσμου.

Προδρομικές μορφές του ανθρωπισμού ήταν ο Δάντης, ο Πετράρχης και ο Βοκκάκιος.

Οι Βυζαντινοί κατά την περίοδο από τον 10^ο ως τον 15^ο αιώνα, ιδιαίτερα κατά την εποχή των Παλαιολόγων, ασχολήθηκαν συστηματικά με τη μελέτη της αρχαίας γραμματείας.

Στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια του 12^{ου} αιώνα μελετήθηκαν αρχαία φιλοσοφικά κείμενα. Γενικά, στα πανεπιστήμια, επιχειρούν προσέγγιση στην οικονομική, κοινωνική και πνευματική ζωή.

Στην αναβίωση των ελληνικών γραμμάτων στη Δύση υπήρξε καθοριστική η συμβολή των Ελλήνων λογίων που κατέφυγαν στην ιταλική χερσόνησο πριν και μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους:

- του Μανουήλ Χρυσολωρά, ο οποίος έφτασε στη Βενετία ως απεσταλμένος του βυζαντινού αυτοκράτορα, για να ζητήσει βοήθεια εναντίον των Τούρκων,
- των προσωπικοτήτων που συνόδευσαν τον Αυτοκράτορα Ιωάννη Η' Παλαιολόγο στη Σύνοδο της Φλωρεντίας, ανάμεσα στις οποίες ήταν ο Γεώργιος Σχολάριος (μετέπειτα Πατριάρχης Γεννάδιος), ο Μάρκος ο Ευγενικός, ο επίσκοπος Νικαίας Βησσαρίων, ο Γεώργιος Γεμιστός ή Πλήθων.

Την ίδια περίοδο διδάσκουν τα ελληνικά γράμματα στα ιταλικά πανεπιστήμια διαπρεπείς Έλληνες λόγιοι που διακρίθηκαν για το εκδοτικό έργο τους και για το ήθος τους.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτιστική άνοιξη ξεκίνησε από τις ακμαίες οικονομικά πόλεις της Ιταλίας όπως η Φλωρεντία, η Βενετία και η Ρώμη. Η οικονομική άνθηση συνέβαλε στην εκδήλωση καλλιτεχνικής και πνευματικής δραστηριότητας που υποστήριξαν φιλόδοξοι εκπρόσωποι της αστικής τάξης και φιλόμουσοι ηγεμόνες, όπως οι Μέδικοι στη Φλωρεντία.

Εκδηλώθηκε έντονο ενδιαφέρον για την έκδοση κειμένων αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και τη συλλογή αρχαίων συγγραφέων από βιβλιοθήκες και ηγεμόνες. Έτσι μεταφέρθηκαν και σώθηκαν πολλά ελληνικά χειρόγραφα στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας και στη Λαυρεντιανή Βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας.

Τυπογραφία

Ως τα μέσα του 15^{ου} αιώνα τα βιβλία ήταν χειρόγραφα και πολύ ακριβά και σπάνια. Ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος από την Μαγεντία της Γερμανίας χρησιμοποίησε γύρω στο 1450 κινητά μεταλλικά στοιχεία για την εκτύπωση βιβλίων και εφευρέθηκε η τυπογραφία.

Τα τυπογραφεία εξέδωσαν κατά το 15^ο αιώνα 30-35 χιλιάδες βιβλία και το 16^ο αιώνα 150-200 χιλιάδες, ευνοώντας την πρόσβαση του κοινού στη γνώση. Η φιλομάθεια του κοινού περιορίστηκε στις πόλεις. Στην επαρχία η πλειονότητα του πληθυσμού περέμενε αναλφάβητη και μακριά από τις εξελίξεις. Δύο αιώνες αργότερα ο Διαφωτισμός συμβάλλει στο να αφυπνιστούν περισσότερο οι ανθρώπινες συνειδήσεις.

Ο Καθολικός Άνθρωπος

Στη φράση του Έρασμου, σημαντικού εκπροσώπου της ανθρωπιστικής κίνησης στην Ευρώπη, «οι άνθρωποι δεν γεννιούνται, αλλά γίνονται» περικλείεται η αντίληψη του Αναγεννησιακού ανθρώπου για τον ρόλο και τη δύναμη της εκπαίδευσης. Αυτό το πνεύμα της αγωγής είναι διάχυτο στα κείμενα της Αναγέννησης. Πεποίθηση είναι ότι η επιστήμη εξελίσσεται με την παρατήρηση, την εμπειρία, το πείραμα.

Οι φορείς του ανθρωπισμού είναι βαθιά θρησκευόμενοι, επιζητούν όμως την αληθινή πίστη και τοποθετούν τον άνθρωπο στο κέντρο του κόσμου. Γι' αυτό η προσωπικότητά του πρέπει να είναι πολύπλευρη και να χαρακτηρίζεται από την αγάπη για δημιουργική και δραστήρια ζωή, καθώς και από την πίστη στις δυνάμεις του ανθρώπου, σωματικές και πνευματικές. Ο άνθρωπος αισθάνεται πλέον ελεύθερος και έτοιμος να αναλάβει την ευθύνη για τη διαμόρφωση του κόσμου του. Οι ανθρωπιστές οραματίζονται να διαμορφώσουν ένα νέο τύπο ανθρώπου, τον **καθολικό άνθρωπο** (homo universalis), δημιουργό του πολιτισμού του και υπεύθυνο για τη μοίρα του.